

Sygn. akt VI U 3302/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 9 marca 2015 r.

Sąd Okręgowy w Bydgoszczy VI Wydział Pracy i Ubezpieczeń Społecznych

w składzie:

Przewodniczący SSO Ewa Milczarek

Protokolant – sekr. sądowy Sylwia Sawicka

po rozpoznaniu w dniu 24 lutego 2015 r. w Bydgoszczy

na rozprawie

odwołań: (...) Spółdzielni (...)w B.

od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych Oddziału w B.

z dnia 27 września 2013 r., numer (...)

w sprawie: (...)Spółdzielni (...)w B.

przeciwko: Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych Oddziałowi w B.

z udziałem osób zainteresowanych: L. G., J. J., B. M., K. R., B. S. i H. S.

o podstawę wymiaru składek

oddala odwołania.

Na oryginalnie właściwy podpis.

Sygn. akt VI U 3302/13

UZASADNIENIE

Decyzjami z dnia 27 września 2013 r. (znak: (...)) Zakład Ubezpieczeń Społecznych Oddział w B., na podstawie art. 83 ust. 1 pkt 3, art. 18 ust. 3, art. 20 ust. 1 ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych w związku z art. 81 ust. 1 i 6 oraz art. 85 ust. 4 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 r. o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych ustalił, że podstawę wymiaru składek na ubezpieczenia emerytalne i rentowe, ubezpieczenie wypadkowe i ubezpieczenie zdrowotne za zainteresowanych: L. G., J. J., T. M., B. M., K. R., B. S. i H. S. z tytułu wykonywania prac na podstawie umów zlecenia na rzecz płatnika składek (...) Spółdzielni (...)w B. stanowią kwoty wskazane w decyzjach z dnia 27 września 2013 roku.

W uzasadnieniu wydanych decyzji organ rentowy wskazał, że w wyniku kontroli przeprowadzonej u płatnika składek ustalono, iż spółdzielnia zawierała z w/w zainteresowanymi dwa typy umów zlecenia dotyczące utrzymania porządku i ochrony obiektów. Umowy były zawierane na ten sam okres. Z tytułu umowy zlecenia dotyczącej ochrony obiektów wynagrodzenie było ustalone w stawce godzinowej, w przypadku zaś umów w zakresie sprzątnięcia wynagrodzenie określone było kwotowo. Organ wskazał, że płatnik składek deklarował składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe od umowy zlecenia na utrzymanie porządku, z której przychód był niższy od przychodu uzyskiwanego

z drugiej umowy. Od tej drugiej umowy deklarowano zaś jedynie składki na ubezpieczenie zdrowotne. W ocenie organu rentowego zawieranie dwóch umów zlecenia na wykonywanie czynności wzajemnie powiązanych miało na celu wyłącznie deklarowanie składek na ubezpieczenia społeczne tylko od części przychodu uzyskanego przez zainteresowanych, a tym samym miało na celu obejście prawa. Organ wskazał, że przychód uzyskiwany z tytułu wykonywania zawartych dwóch umów zlecenia należy potraktować jako przychód z tytułu wykonywania jednej umowy zlecenia.

Odwołanie od powyższych decyzji złożył płatnik składek (...) Spółdzielnia (...) w B. wnosząc o uchylenie zaskarżonych decyzji, ewentualnie o zwrócenie, na zasadzie art. 467 § 4 k.p.c, akt sprawy organowi rentowemu w celu uzupełnienia materiału sprawy. W uzasadnieniu odwołań skarżący wskazał, iż chybiona jest konstatacja organu rentowego, jakoby zawierane przez powoda umowy nie spełniały wymogów wynikających z przepisów kodeksu cywilnego, w szczególności art. 627 k.c. i następne, gdyż roszczenie o wypłatę umówionego wynagrodzenia powstawało dopiero z chwilą doprowadzenia danej przestrzeni do stanu czystości lub wykonania innej określonej w umowie czynności i osiągnięcia celu. W przypadku omawianych umów istniała możliwość obiektywnego zweryfikowania, czy został osiągnięty umówiony przez strony rezultat, to jest czy określone przestrzenie są czyste – świadczenie zostało wykonane i należy się wynagrodzenie, czy też przestrzenie nie są czyste- świadczenie przyjmującego zamówienie nie zostało spełnione i nie należy się mu wynagrodzenie. W ocenie płatnika składek istotnym jest fakt, że umowy o dzieło były zawierane z przyjmującymi zamówienie na doprowadzenie do czystości określonej przestrzeni w miejscach, w której płatnik później świadczył usługi bieżącego utrzymania czystości, które to usługi były wykonywane przez inne osoby, współpracujące z płatnikiem na innej podstawie prawnej innej niż umowa o dzieło, zwykle na podstawie umowy o pracę. Płatnik składek przed podjęciem regularnego sprzątnia w przypadku niektórych klientów wykonywał zadania doprowadzenia miejsc przyszłego świadczenia regularnych usług utrzymania czystości do stanu czystości. Według woli klientów płatnika takie doczyszczenie miało na celu doprowadzenie do porządku przestrzeni uprzednio regularnie sprzątanym przez inne podmioty świadczące usługi tego rodzaju w sytuacji, gdy następowała przerwa w świadczeniu usług regularnego utrzymania czystości, co skutkowało znaczącym zabrudzeniem danej przestrzeni, albo w sytuacji, gdy podmiot wcześniej wykonujący usługi regularnego utrzymywania czystości nieprawidłowo wykonywał te czynności, co pociągało za sobą nagromadzenie zabrudzenia. Na umowę o dzieło, wskazuje także wyrok wydany przez Sąd Apelacyjny w Poznaniu z dnia 6 grudnia 2012 roku (III AUa 746/12). Dalej odwołujący wskazał, iż nie zawierał żadnej z umów zlecenia tylko po to, aby powstał drugi tytuł objęcia danego zleceniobiorcy ubezpieczeniem społecznym, przy czym nie posiada wiedzy, aby którykolwiek ze zleceniobiorców zawarł umowę zlecenia po to, by stworzyć drugi tytuł do ubezpieczenia. Wskazał, że jeżeli umowy miałyby być nieważne z uwagi na ich ukierunkowanie na obejście ustawy lub sprzeczność z zasadami współżycia społecznego, to nie mogłyby stanowić podstawy do objęcia zleceniobiorców obowiązkowym ubezpieczeniem społecznym. W konsekwencji decyzja stwierdzająca nieważność czynności prawnej w postaci zawarcia umowy danego charakteru nie może jednocześnie przekwalifikować jej według własnego uznania na inną umowę tak, by osiągnąć cel w postaci powstania obowiązku ubezpieczeniowego. Zdaniem odwołującego nie występują żadne okoliczności, które mogłyby stanowić podstawę do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne i zdrowotne w innej wysokości, niż zadeklarował to powód. W związku z tym chybione są wnioski protokołu kontroli, jakoby zaistniała różnica w deklarowaniu składek.

W odpowiedzi na odwołania organ rentowy wniósł o ich oddalenie, podtrzymując argumentację zawartą w zaskarżonych decyzjach.

Sprawy z odwołań płatnika składek zostały przekazane do łącznego rozpoznania i rozstrzygnięcia ze sprawą sygn. akt VI U 3302/13.

Sąd Okręgowy ustalił, co następuje:

(...) Spółdzielnia (...) w B. prowadzi działalność gospodarczą m.in. w zakresie działalności ochroniarskiej oraz sprzątnia budynków i obiektów przemysłowych. W spornym okresie płatnik składek zawierał z zainteresowanymi jednocześnie dwie umowy zlecenia na ten sam okres, jedna na świadczenie usług ochrony, druga na utrzymanie porządku. Z tytułu umów zlecenia dotyczących ochrony obiektów wynagrodzenie ustalane było w stawce godzinowej,

zaś umowy dotyczące utrzymywania porządku przewidywały wynagrodzenie w wysokości ustalonej kwotowo. Płatnik składek deklarował składki na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i wypadkowe od umowy zlecenia na utrzymanie porządku, której przychód był niższy od przychodu uzyskanego z drugiej umowy. Od drugiej umowy deklarowano wyłącznie składki na ubezpieczenie zdrowotne. **Dowód: zeznania świadka D. S. k. 205-206, odpis KRS k. 511-512, akta kontroli ZUS w aktach sprawy**

W dniu 5 czerwca 2012 r. płatnik składek zawarł z zainteresowanym **T. M.** umowę zlecenia w przedmiocie utrzymywania porządku w miejscu świadczenia usługi wskazanym przez zleceniodawcę. Strony wskazały okres obowiązywania umowy od dnia 5 czerwca 2012 r. do 2 lipca 2012 r. Wynagrodzenie z tytułu umowy ustalono na kwotę 30 zł.

W dniu 6 czerwca 2012 r. płatnik składek zawarł z zainteresowanym **T. M.** umowę zlecenia w przedmiocie ochrony obiektów wskazanych przez zleceniodawcę, polegającej m.in. na obserwacji i obchodzie terenu obiektu, monitorowaniu ruchu osobowego i towarowego, nie wpuszczaniu na chroniony obiekt osób nieuprawnionych. Strony wskazały okres obowiązywania umowy od dnia 6 czerwca 2012 r. do 2 lipca 2012 r. Wynagrodzenie z tytułu umowy ustalono na kwotę 7,30 zł za godzinę pracy.

Zainteresowany usługi ochrony świadczył na terenie stacji paliw w miejscowości M.. Pracował 10 godzin dziennie, dyżuru pełnił jednoosobowo. Dokonywał obchodu terenu wokół stacji, kontrolował monitoring. Nie wykonywał żadnych czynności sprzątających ani porządkowych.

Zainteresowany zmarł w dniu 28 września 2014 r.

Dowód: zeznania zainteresowanego T. M. k. 118-118v, zaświadczenie z systemu PESEL-SĄD k. 507-508; umowy zlecenia k. 25 akt sprawy VI U 3775/13 w aktach niniejszej sprawy

W dniu 1 maja 2011 r. oraz w dniu 1 lipca 2011 r. płatnik składek zawarł z zainteresowanym **J. J.** umowy zlecenia w przedmiocie utrzymywania porządku w miejscu świadczenia usługi wskazanym przez zleceniodawcę. Strony wskazały okres obowiązywania umowy od dnia 1 maja 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. oraz od dnia 1 lipca 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. Wynagrodzenie z tytułu umów ustalono na kwoty po 30 zł. Analogiczną umowę strony zawarły w dniu 31 grudnia 2011 r. na okres od 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2012 r.

W dniu 1 maja 2011 r. płatnik składek zawarł z zainteresowanym **J. J.** umowę zlecenia w przedmiocie ochrony obiektów wskazanych przez zleceniodawcę, polegającej m.in. na obserwacji i obchodzie terenu obiektu, monitorowaniu ruchu osobowego i towarowego, nie wpuszczaniu na chroniony obiekt osób nieuprawnionych. Strony wskazały okres obowiązywania umowy od dnia 1 maja 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. Wynagrodzenie z tytułu umowy ustalono na kwotę 5,82 zł za godzinę pracy. Analogiczną umowę strony zawarły w dniu 1 lipca 2011 r. z okresem obowiązywania od dnia 1 lipca 2011 r. do 31 grudnia 2011 r., zaś wynagrodzenie wynosiło 4,82 zł za godzinę. W dniu 31 grudnia 2011 r. strony zawarły tożsamą umowę na okres od 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2012 r. z wynagrodzeniem w kwocie 4,82 zł za godzinę.

Zainteresowany w ramach powyższych umów usługi ochrony świadczył na terenie Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w S.: kontrolował osoby wchodzące, nadzorował monitoring. Nie wykonywał żadnych czynności porządkowych. Na chronionym obiekcie zatrudnione były osoby sprzątające, które sprzątały również pomieszczenie służbowe pracowników ochrony. Zainteresowany nie dostawał od płatnika składek żadnych środków czystości ani przyrządów do sprzątnia.

Dowód: zeznania zainteresowanego J. J. k. 360-360v, umowy zlecenia k. 25 akt sprawy VI U 3735/13 w aktach niniejszej sprawy

W dniu 1 maja 2011 r. płatnik składek zawarł z zainteresowanym **B. M.** umowę zlecenia w przedmiocie utrzymywania porządku w miejscu świadczenia usługi wskazanym przez zleceniodawcę. Strony wskazały okres obowiązywania

umowy od 1 maja 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. Wynagrodzenie z tytułu umowy ustalono na kwotę 30 zł. Analogiczne umowy strony zawarły w dniu 21 listopada 2011 r. na okres od 21 listopada 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. oraz w dniu 31 grudnia 2011 r. na okres od 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2012 r.

W dniu 1 marca 2011 r. płatnik składek zawarł z zainteresowanym B. M. umowę zlecenia w przedmiocie ochrony obiektów wskazanych przez zleceniodawcę, polegającej m.in. na obserwacji i obchodzie terenu obiektu, monitorowaniu ruchu osobowego i towarowego, nie wpuszczaniu na chroniony obiekt osób nieuprawnionych. Strony wskazały okres obowiązywania umowy od dnia 1 marca 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. Wynagrodzenie z tytułu umowy ustalono na kwotę 4,10 zł za godzinę pracy. Analogiczne umowy strony zawarły w dniu 21 listopada 2011 r. na okres od 21 listopada 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. (wynagrodzenie w kwocie 4,06 zł za godzinę) oraz w dniu 31 grudnia 2011 r. na okres od 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2012 r. (wynagrodzenie w kwocie 4,06 zł za godzinę).

Zainteresowany usługi ochrony świadczył na terenie budynku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w M.: otwierał i zamykał bramę, obserwował salę obsługi klientów, dokonywał obchodów oraz sprawdzał zabezpieczenia, kontrolował monitoring. Pracował w systemie 24-godzinnym. Przebywał w portierni, którą po sobie sprzątał – wycierał kurz i zmiatał podłogę. Chroniony budynek sprzątny był przez osoby trzecie, które również pomagały w sprzątnięciu pomieszczenia służbowego pracowników ochrony. Miotły i ścierki leżały w pomieszczeniu gospodarczym chronionego obiektu.

Dowód: zeznania zainteresowanego B. M. k. 445-446; umowy zlecenia k. 25 akt sprawy VI U 3900/13 w aktach niniejszej sprawy

W dniu 1 maja 2011 r. płatnik składek zawarł z zainteresowanym K. R. umowę zlecenia w przedmiocie utrzymywania porządku w miejscu świadczenia usługi wskazanym przez zleceniodawcę. Strony wskazały okres obowiązywania umowy od dnia 1 maja 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. Wynagrodzenie z tytułu umowy ustalono na kwotę 30 zł. Analogiczną umowę strony zawarły w dniu 31 grudnia 2011 r. na okres od dnia 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2012 r.

W dniu 1 maja 2011 r. płatnik składek zawarł z zainteresowanym K. R. umowę zlecenia w przedmiocie ochrony obiektów wskazanych przez zleceniodawcę, polegającej m.in. na obserwacji i obchodzie terenu obiektu, monitorowaniu ruchu osobowego i towarowego, nie wpuszczaniu na chroniony obiekt osób nieuprawnionych. Strony wskazały okres obowiązywania umowy od dnia 1 maja 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. Wynagrodzenie z tytułu umowy ustalono na kwotę 5,82 zł za godzinę pracy. Analogiczną umowę strony zawarły w dniu 31 grudnia 2011 r. na okres od dnia 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2012 r.

Dowód: umowy zlecenia k. 25 akt sprawy VI U 3774/13 w aktach niniejszej sprawy

W dniu 16 kwietnia 2012 r. płatnik składek zawarł z zainteresowanym B. S. umowę zlecenia w przedmiocie utrzymywania porządku w miejscu świadczenia usługi wskazanym przez zleceniodawcę. Strony wskazały okres obowiązywania umowy od dnia 16 kwietnia 2012 r. do 31 grudnia 2012 r. Wynagrodzenie z tytułu umowy ustalono na kwotę 30 zł.

W dniu 16 kwietnia 2012 r. płatnik składek zawarł z zainteresowanym B. S. umowę zlecenia w przedmiocie ochrony obiektów wskazanych przez zleceniodawcę, polegającej m.in. na obserwacji i obchodzie terenu obiektu, monitorowaniu ruchu osobowego i towarowego, nie wpuszczaniu na chroniony obiekt osób nieuprawnionych. Strony wskazały okres obowiązywania umowy od dnia 16 kwietnia 2012 r. do 31 grudnia 2012 r. Wynagrodzenie z tytułu umowy ustalono na kwotę 8,30 zł za godzinę pracy.

Zainteresowany usługi ochrony świadczył na terenie jednostki wojskowej w G.: sprawdzał przepustki osób wchodzących i wychodzących, kontrolował ruch pojazdów wjeżdżających i wyjeżdżających, dokonywał obchodu terenu. Zainteresowany przebywał w wartowni, która po sobie sprzątał po skończonej zmianie – zmiatał podłogę i przecierał ją mopem, co zajmowało mu około 20 minut. Płatnik składek dostarczał sprzęt do sprzątnięcia wartowni.

Innych pomieszczeń zainteresowany nie sprzątał. Co miesiąc otrzymywał przelewem na konto jedną kwotę tytułem wynagrodzenia z obu umów.

Dowód: zeznania zainteresowanego B. S. k. 317-317v, umowy zlecenia k. 24 akt sprawy VI U 3856/13 w aktach niniejszej sprawy

W dniu 1 maja 2011 r. oraz w dniu 1 lipca 2011 r. płatnik składek zawarł z zainteresowanym **H. S.** umowy zlecenia w przedmiocie utrzymywania porządku w miejscu świadczenia usługi wskazanym przez zleceniodawcę. Strony wskazały okres obowiązywania umowy od dnia 1 maja 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. oraz od dnia 1 lipca 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. Wynagrodzenie z tytułu umów ustalono na kwoty po 30 zł. Analogiczną umowę strony zawarły w dniu 31 grudnia 2011 r. na okres od 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2012 r.

W dniu 16 marca 2011 r. płatnik składek zawarł z zainteresowanym **H. S.** umowę zlecenia w przedmiocie ochrony obiektów wskazanych przez zleceniodawcę, polegającej m.in. na obserwacji i obchodzie terenu obiektu, monitorowaniu ruchu osobowego i towarowego, nie wpuszczaniu na chroniony obiekt osób nieuprawnionych. Strony wskazały okres obowiązywania umowy od dnia 16 marca 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. Wynagrodzenie z tytułu umowy ustalono na kwotę 5,82 zł za godzinę pracy. Analogiczną umowę strony zawarły w dniu 1 lipca 2011 r. z okresem obowiązywania od dnia 1 lipca 2011 r. do 31 grudnia 2011 r., zaś wynagrodzenie wynosiło 4,82 zł za godzinę. W dniu 31 grudnia 2011 r. strony zawarły tożsamą umowę na okres od 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2012 r. z wynagrodzeniem w kwocie 4,82 zł za godzinę.

Zainteresowany usługi ochrony świadczył na terenie budynku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w P., dokonywał obchodu terenu, kontrolował monitoring. Pracował w systemie 24-godzinnym. W chronionym obiekcie były zatrudnione osoby sprzątające. Zainteresowany nie miał wpływu na fakt zawarcia oddzielnych umów zlecenia na świadczenie usług ochrony oraz usług porządkowych. Zainteresowany nie otrzymywał od płatnika żadnych środków czystości, pozyskiwał je od osób sprzątających chroniony obiekt. Powyższy otrzymywał co miesiąc na konto bankowe jedną kwotę wynagrodzenia.

Dowód: zeznania zainteresowanego H. S. k. 277-278; umowy zlecenia k. 25 akt sprawy VI U 3649/13 w aktach niniejszej sprawy

W dniu 1 maja 2011 r. płatnik składek zawarł z zainteresowanym **L. G.** umowę zlecenia w przedmiocie utrzymywania porządku w miejscu świadczenia usługi wskazanym przez zleceniodawcę. Strony wskazały okres obowiązywania umowy od dnia 1 maja 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. Wynagrodzenie z tytułu umowy ustalono na kwotę 30 zł. Analogiczną umowę strony zawarły w dniu 31 grudnia 2011 r. na okres od 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2012 r.

W dniu 16 marca 2011 r. płatnik składek zawarł z zainteresowanym **L. G.** umowę zlecenia w przedmiocie ochrony obiektów wskazanych przez zleceniodawcę, polegającej m.in. na obserwacji i obchodzie terenu obiektu, monitorowaniu ruchu osobowego i towarowego, nie wpuszczaniu na chroniony obiekt osób nieuprawnionych. Strony wskazały okres obowiązywania umowy od dnia 16 marca 2011 r. do 31 grudnia 2011 r. Wynagrodzenie z tytułu umowy ustalono na kwotę 5,82 zł za godzinę pracy. Analogiczną umowę strony zawarły w dniu 1 lipca 2011 r. z okresem obowiązywania od dnia 1 lipca 2011 r. do 31 grudnia 2011 r., zaś wynagrodzenie wynosiło 4,82 zł za godzinę. W dniu 31 grudnia 2011 r. strony zawarły tożsamą umowę na okres od 1 stycznia 2012 r. do 31 grudnia 2012 r. z wynagrodzeniem w kwocie 4,82 zł za godzinę.

Zainteresowany usługi ochrony świadczył na terenie budynku Zakładu Ubezpieczeń Społecznych w G.: dokonywał obchodu terenu, kontrolował monitoring. Pracował w systemie 24-godzinnym. W chronionym obiekcie miał wydzielone pomieszczenie, które okazjonalnie sprzątał, mył po sobie szklankami. W obiekcie były zatrudnione osoby sprzątające, które czasami również sprzątały pokój pracowników ochrony. Zainteresowany otrzymywał od płatnika do podpisu umowy in blanco. Nie miał wpływu na fakt zawarcia oddzielnych umów zlecenia na świadczenie usług ochrony oraz usług porządkowych. Przedstawiciel odwołującej się spółdzielni sprawdzał pracowników ochrony, czy się

dobrze sprawują, nie kontrolował wykonywania przez nich czynności porządkowych. Zainteresowany nie otrzymywał od płatnika żadnych środków czystości. Powyższy otrzymywał co miesiąc na konto jedno wynagrodzenie.

Dowód: zeznania zainteresowanego L. G. k. 274-276; umowy zlecenia k. 27

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Przenosząc ustalony w sprawie stan faktyczny na grunt przepisów prawa stwierdzić należy, że odwołania płatnika składek nie zasługiwały na uwzględnienie.

Powyżej przedstawiony stan faktyczny Sąd ustalił w oparciu o zeznania złożone przez zainteresowanych i zeznania świadka D. S., jak również przedłożone do akt sprawy dokumenty dotyczące zawierania umów z zainteresowanymi, w tym oryginały umów cywilnoprawnych oraz protokół z kontroli przeprowadzonej przez organ rentowy. Sąd uznał zeznania złożone przez zainteresowanych na okoliczność zawieranych z powodową spółdzielnią umów i wykonywanych czynności za wiarygodne. Zeznania zainteresowanych były logiczne i spójne, wzajemnie się dopełniały, nadto podane przez nich okoliczności znalazły potwierdzenie w przedłożonych do akt sprawy dokumentach w postaci kopii zawieranych z nimi umów.

Z uwagi na niestawiennictwo zainteresowanego K. R., pomimo jego wielokrotnego wzywania, Sąd pominął dowód z przesłuchania powyższego zainteresowanego na zasadzie art. 302 § 1 k.p.c. Zdaniem Sądu dla rozstrzygnięcia sprawy z odwołań płatnika składek wystarczające było przeprowadzenie dowodu z przesłuchania pozostałych zainteresowanych oraz dowód z dokumentów w postaci umów zawartych z zainteresowanymi. Na podstawie tak zebranego materiału dowodowego Sąd ustalił fakty mające istotne znaczenie dla rozstrzygnięcia sprawy.

Jak stanowi art. 6 ust. 1 pkt. 4 ustawy z dnia 13 października 1998 roku o systemie ubezpieczeń społecznych (t.j. Dz. U. z 2013 r., poz. 1442 ze zm.; dalej „ustawa o s.u.s.”) ubezpieczeniu emerytalnemu i rentowym podlegają, z zastrzeżeniem art. 8 i 9, osoby fizyczne, które na obszarze Rzeczypospolitej Polskiej są osobami wykonującymi pracę na podstawie umowy agencyjnej lub umowy zlecenia albo innej umowy o świadczenie usług do której zgodnie z kodeksem cywilnym stosuje się przepisy dotyczące zlecenia, zwanymi zleceniobiorcami, oraz osobami z nimi współpracującymi.

Zgodnie natomiast z art. 81 ust. 1 i 6 ustawy z dnia 27 sierpnia 2004 roku o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych (t.j. D. U. z 2008 r., Nr 164, poz. 1027 ze zm.), do ustalenia podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie zdrowotne zleceniobiorców stosuje się przepisy określające podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie emerytalne i rentowe tych osób. Podstawę wymiaru składki na ubezpieczenie zdrowotne pomniejsza się o kwoty składek na ubezpieczenia emerytalne, rentowe i chorobowe finansowanych przez ubezpieczonych niebędących płatnikami składek, potrąconych przez płatników ze środków ubezpieczonego, zgodnie z przepisami ustawy systemowej.

Następnie w myśl art. 9 ust. 2 ustawy o s.u.s. osoba spełniająca warunki do objęcia obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z kilku tytułów, o których mowa w art. 6 ust. 1 pkt 2, 4-6 i 10 u.s.u.s., jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Może ona jednak dobrowolnie, na swój wniosek, być objęta ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi także z pozostałych, wszystkich lub wybranych tytułów lub zmienić tytuł ubezpieczeń, z zastrzeżeniem art. 9 ust. 7 u.s.u.s.

W przypadku zbiegu kilku tytułów ogólnych obowiązuje zasada pierwszeństwa w czasie, co oznacza, iż obowiązek ubezpieczenia istnieje z tego tytułu, który powstał najwcześniej, przy czym możliwa jest zmiana tytułu ubezpieczenia. Już sama treść interpretowanego przepisu, odwołującego się wprost do art. 6 ust.1 pkt. 4 u.s.u.s., nie pozostawia wątpliwości, iż w zbiegu mogą pozostawać dwie lub więcej umowy zlecenia. Następnie wskazać należy, że zasady ustalania podstawy wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe określone są w art. 18 ust. 1 u.s.u.s., który stanowi, iż podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe ubezpieczonych wymienionych w art. 6 ust. 1 pkt 1-3 i pkt 18a u.s.u.s. stanowi przychód o którym mowa w art. 4 pkt 9 i 10 u.s.u.s. Natomiast art. 18 ust. 3 u.s.u.s. stwarza obowiązek ustalenia podstawy wymiaru składek zgodnie z art. 18 ust. 1 u.s.u.s. wobec zleceniobiorców, jeżeli

w umowie zlecenia określono odpłatność za jej wykonanie kwotowo, w kwotowej stawce godzinowej lub akordowej albo prowizyjnie.

Zgodnie z art. 12 ust. 1 u.s.u.s. ubezpieczeniu wypadkowemu podlegają osoby podlegające ubezpieczeniom emerytalnemu i rentowym. Artykuł 13 pkt 2 ustawy o s.u.s. stanowi, iż obowiązek ubezpieczeń zleceniobiorcy istnieje od dnia oznaczonego w umowie jako dzień rozpoczęcia jej wykonywania do dnia rozwiązania lub wygaśnięcia umowy. Artykuł 20 ust. 1 cytowanej ustawy wskazuje, iż podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie chorobowe i ubezpieczenie wypadkowe stanowi podstawa wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalne i rentowe. Artykuł 36 ust. 1, ust. 2 i ust. 4 w/w ustawy stanowi, że każda osoba objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi podlega zgłoszeniu do ubezpieczeń społecznych. Obowiązek zgłoszenia do ubezpieczeń społecznych osób określonych w art. 6 ust. 1 pkt 4 należy do płatnika składek. Zgłoszeń, o których mowa w ust. 2 i 3, dokonuje się w terminie 7 dni od daty powstania obowiązku ubezpieczenia.

Z zestawienia powyższych przepisów wynika, iż wobec zleceniobiorców, którzy mają określone kwotowo wynagrodzenie stosuje się przepis art. 18 ust.1 ustawy o s.u.s., który wprost stanowi, iż podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie emerytalno-rentowe stanowi przychód. Pojęcie przychodu określone w art. 4 pkt 9 ustawy o s.u.s. obejmuje przychód w rozumieniu przepisów ustawy o podatku dochodowym od osób fizycznych m. in. z tytułu umowy zlecenia. Tymczasem ustawa z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (t.j. Dz. U. z 2012 r., poz. 361 ze zm.) w art. 3 ust. 1 jako przychód podlegający opodatkowaniu traktuje całości dochodu bez względu na miejsce położenia źródeł przychodów. Odnosząc tę definicję do sfery prawa ubezpieczeń należy stwierdzić, iż oskładkowaniu podlega cały przychód osiągany w ramach tego samego tytułu ubezpieczenia (tj. umowy zlecenia) bez względu na ilość zawieranych umów.

W pierwszym rzędzie należy zauważyć, iż w przedmiotowej sprawie mamy do czynienia z sytuacją, w której zainteresowanych łączyły z odwołującą się spółdzielnią dwie umowy zlecenia: jedna na kwotę relatywnie wysoką, druga na symboliczną kwotę 30 zł, przy czym spółdzielnia odprowadzała składki, kierując się treścią art. 9 ust. 2 ustawy o s.u.s., jedynie od umowy, z tytułu której przysługiwało zleceniobiorcom znacznie niższe wynagrodzenie. Należało zatem rozważyć, czy w istocie wystąpiły przesłanki z art. 9 ust. 2 ustawy o s.u.s. uzasadniające oskładkowanie umowy wcześniejszej, ale na znacznie niższą kwotę, czy też mamy do czynienia z umową pozorną lub niepozorną, ale zmierzającą do obejścia prawa poprzez celowe zaniżenie składek na ubezpieczenie społeczne.

Odnosząc się do umów zlecenia dotyczących świadczenia usług ochroniarskich i związanych z nimi usług sprzątnia należy zauważyć, że usługi sprzątnia miały charakter całkowicie drugorzędny i wtórny w stosunku do świadczenia usług ochrony, które stanowiły istotę zajęcia zainteresowanych. Sprzątnie stanowiło znikomą część czasu spędzanego na wykonywaniu usług ochrony. Mogło one zatem z powodzeniem, z uwagi na ich niewielki zakres (chodziło w istocie o uprzątnięcie swojego stanowiska pracy), zostać objęte umową zlecenia na świadczenie usług ochrony. Czas potrzebny na wykonanie czynności sprzątnia był niewspółmierny w stosunku do czasu poświęconego na wykonywanie ochrony. Usługi sprzątnia sprowadzały się w istocie do umycia po sobie szklanek w dyżurce i wytarcia stołu. Trudno przyjąć, mając na względzie zasady doświadczenia życiowego, że w przypadku pracowników ochrony każdy z nich codziennie po skończonej zmianie kompleksowo sprzątał całe pomieszczenie (okna, drzwi, podłogę) specjalnie do tego przeznaczonymi środkami czystości. Mycie okien czy podłogi mogło się odbywać jedynie sporadycznie. Były to zatem czynności, które w normalnych warunkach wchodziły w skład zwykłych obowiązków pracownika na danym stanowisku pracy a polegających na pozostawieniu miejsca pracy w porządku zwłaszcza, że usługi ochrony świadczone były w systemie zmianowym, gdzie stanowisko pracy były przygotowywane dla zmiennika. Warto przy tym zaznaczyć, że zainteresowany J. J. wprost zeznał, że nie miał w ogóle świadomości, że zawierał oddzielną umowę na świadczenie usług porządkowych.

W ocenie Sądu zawieranie przez płatnika składek umów o świadczenie usług sprzątnia (które nie istniałyby przecież bez świadczenia usług ochrony, zaś umowy o świadczenie usług ochrony mogłyby się obyć bez usług sprzątnia - za wyjątkiem uprzątnięcia stołu czy przestrzeni wokół krzesła) na symboliczne kwoty wynagrodzenia służyło ewidentnie obejściu prawa i zmierzano do oskładkowania umów na nieporównanie niższe kwoty aniżeli umowy dotyczące ochrony.

Zdaniem Sądu podyktowane to było względami ekonomicznymi i wynikało z chęci poczynienia przez spółdzielnię oszczędności w tym zakresie. W ocenie Sądu można byłoby nawet pokusić się o konstatację, iż umowy z symbolicznym wynagrodzeniem (o sprzątanie) były pozorne, bo w istocie pozostawienie po sobie porządku mieściło się w usłudze ochroniarskiej. Nawet jednak, jeżeli przyjąć, iż umowy te były realizowane, to stanowiły oczywiste obejście prawa i jako takie są nieważne, a składka powinna była wówczas zostać odprowadzona od umowy głównej, tj. od umowy o świadczenie usług ochrony, która to usług stanowiła powód zawarcia z zainteresowanymi umów cywilnoprawnych i istotę zadania każdego z zainteresowanych. Dalej zaznaczyć należy, że w bezwzględnie obowiązujących przepisach dotyczących ubezpieczeń społecznych ograniczenia doznaje akcentowana przez odwołującego zasady swobody umów. Artykuł 9 ust. 2 ustawy o s.u.s. odnosi się do umów co prawda wykonywanych jednocześnie, ale zawieranych niezależnie od siebie, zarówno w sensie rozdzielności praw i obowiązków z danej umowy, jak i w sensie czasowym. Omawiany przepis jako zasadę ustanawia obowiązkowe objęcie ubezpieczeniami z tego tytułu, który powstał najwcześniej. Kolejną okolicznością przemawiającą za uznaniem zawartych umów o ochronę obiektów i sprzątanie za jeden stosunek zobowiązaniowy jest wykonywanie ich w tym samym miejscu i w tych samych okresach czasu.

Nie można w żadnym razie podzielić poglądu odwołującej, iż natura świadczonych czynności w ramach każdej z tych umów jest całkowicie odrębna. Zasady doświadczenia życiowego nakazują bowiem przyjąć, iż w sytuacji zobowiązania się do wykonywania ochrony obiektu oraz do sprzątania w miejscu wykonywania dozoru nie sposób rozdzielić czasowo tych dwóch zakresów czynności. Istotą zobowiązania było bowiem łączne wykonywanie tych dwóch zakresów czynności w tym samym miejscu i czasie. Argument, iż czynności ochrony obiektu i sprzątania należało rozdzielić do dwóch odrębnych umów nie zasługuje na aprobatę, gdyż sprowadza istotę zagadnienia do absurdu. Przyjmując zaproponowany przez płatnika składek tok myślenia należałoby uznać, iż każdy rodzaj czynności wykonywanych przez zleceniobiorcę, przykładowo w ramach remontu, powinien być objęty odrębną umową.

Przedstawiona wykładnia art. 9 ust. 2 ustawy o s.u.s. znajduje oparcie również w systemowej regule interpretacyjnej. Należy bowiem zauważyć, że stosownie do treści art. 9 ust. 3 w/w ustawy osoba prowadząca kilka rodzajów działalności pozarolniczej jest objęta obowiązkowo ubezpieczeniami emerytalnym i rentowymi z jednego wybranego przez siebie rodzaju działalności. Analogicznej regulacji nie przewiduje natomiast art. 9 ust. 2 ustawy o s.u.s., który zezwala na wybór innych niż najwcześniejszy, wszystkich lub wybranych tytułów objęcia ubezpieczeniami społecznymi, jeżeli dana osoba spełnia warunki do objęcia ubezpieczeniami z kilku tytułów, o których mowa w art. 6 ust.1 pkt. 2, 4-6 i pkt 10 w/w ustawy. Mając na względzie założenie o racjonalności ustawodawcy należy zatem uznać, iż w odniesieniu do osób spełniających warunki do objęcia ubezpieczeniami z kilku tytułów, o których mowa w art. 6 ust.1 pkt.2, 4-6 i pkt 10 cyt. ustawy, w tym z umowy zlecenia, odmiennie niż w przypadku osób prowadzących kilka rodzajów działalności pozarolniczej, nie ma znaczenia fakt wykonywania kilku rodzajów przedmiotów zlecenia, jeśli są lub powinny być objęte jedną umową zlecenia.

W ramach wykładni systemowej art. 9 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych nie można również pominąć okoliczności, iż zgodnie z treścią przepisu art. 66 ust. 1 pkt.1 lit. e w zw. z art. 82 ust. 2 ustawy o świadczeniach opieki zdrowotnej finansowanych ze środków publicznych, w przypadku, gdy w ramach jednej umowy zlecenia stanowiącej tytuł do objęcia obowiązkiem ubezpieczenia zdrowotnego, ubezpieczony uzyskuje więcej niż jeden przychód, składka na ubezpieczenie zdrowotne jest opłacana od każdego z uzyskanych przychodów odrębnie. Przytoczona regulacja wiążąca obowiązek opłacenia składki na ubezpieczenie zdrowotne z każdym z kilku przychodów uzyskiwanych z jednej umowy zlecenia wspiera pogląd, zgodnie z którym również składka na ubezpieczenie emerytalno-rentowe winna być opłacana od wszystkich przychodów z danej umowy zlecenia.

Dodatkowo wskazać należy, że sam fakt zredagowania odrębnych umów nie przesądza o tym, iż rzeczywiście, w sensie prawnym, mamy do czynienia z dwoma stosunkami zobowiązaniowymi. Wniosek ten jest o tyle istotny w realiach przedmiotowej sprawy, że art. 9 ust. 2 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych uprawnia do wyboru tytułu ubezpieczeń społecznych w sytuacji, gdy są to faktycznie różne tytuły. Rozbicie wykonywanych czynności w tym samym miejscu, czasie i na rzecz tego samego podmiotu na dwie umowy zlecenia nie może być traktowane inaczej pozoracja zbiegu tytułów ubezpieczenia społecznego umożliwiająca, na zasadzie art. 9 ust. 2 ustawy o s.u.s., wybór tylko jednego z tytułów, a w konsekwencji przyjęcie do podstawy wymiaru składek przychodu w niższej

wysokości. Działanie płatnika składek polegające na zawieraniu dwóch umów zlecenia w efekcie doprowadziło także do pokrzywdzenia samych zainteresowanych. Zaniżona została podstawa wymiaru świadczeń, zasiłku chorobowego czy ewentualnie świadczenia przedemerytalnego lub innych świadczeń z ubezpieczeń społecznych. Do zainteresowanych nie należał wybór umowy, od której należało odprowadzić składki na ubezpieczenie społeczne, bowiem to odwołująca w zredagowanej umowie zawarła zastrzeżenie, że to od umowy przewidującej radykalnie niższe wynagrodzenie będzie odprowadzana składka na ubezpieczenie społeczne.

Zdaniem Sądu pozwany organ rentowy prawidłowo ustalił podstawę wymiaru składek na ubezpieczenie społeczne oraz na ubezpieczenie zdrowotne od zsumowanych kwot wynagrodzenia otrzymywanych przez w/w zainteresowanych z tytułu dwóch umów zlecenia. Fakt swoistego rozbicia usług świadczonych przez zainteresowanych na czynności wykonywanych z zakresu ochrony i czynności porządkowych oraz czynności z zakresu segregacji dokumentów i obsługi umów zleceń miało na celu, jak prawidłowo wykazał to organ rentowy w skarżonych decyzjach, deklarowanie składek na ubezpieczenia społeczne tylko od części przychodu uzyskanego przez zainteresowanych.

Mając na uwadze powyższe okoliczności orzeczono jak w sentencji wyroku w myśl art. 477¹⁴ § 1 k.p.c.

SSO Ewa Milczarek